

Sygn. akt III AUa 259/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Grażyna Czyżak SSA Daria Stanek (spr.)
Protokolant:	Angelika Judka

po rozpoznaniu w dniu 27 września 2012 r. w Gdańsku

sprawy Z. Ś.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Z. Ś.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 listopada 2011 r., sygn. akt VI U 1578/11

zmienia zaskarżony wyrok i przyznaje Z. Ś. prawo do emerytury od dnia 30 kwietnia 2011 roku.

Sygn. akt III AUa 259/12

Uzasadnienie:

Decyzją z dnia 27 maja 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił przyznania ubezpieczonemu Z. Ś. prawa do emerytury.

Ubezpieczony złożył odwołanie od powyższej decyzji.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując dotychczasowe stanowisko.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy – VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 16 listopada 2011 r. oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Sąd Okręgowy orzekał na podstawie następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych:

Ubezpieczony Z. Ś. (ur. dnia (...)) dnia 18 kwietnia 2011 roku złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury. Organ rentowy uznał za udokumentowany staż ubezpieczeniowy na dzień 31 grudnia 1998 roku w wymiarze 24 lat, 11 miesięcy i 9 dni, w tym okres zatrudnienia w warunkach szczególnych w wymiarze 9 lat, 1 miesiąca i 20 dni. Ubezpieczony nie jest członkiem OFE, aktualnie nie pozostaje w zatrudnieniu.

Sąd I instancji przytoczył, iż zgodnie z treścią przepisu art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku Nr 153, poz. 1227 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz posiadają okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 25 lat w przypadku mężczyzn). Zgodnie z ustępem drugim cyt. przepisu emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Sąd Okręgowy podkreślił, iż w przedmiotowej sprawie ubezpieczony na dzień wydania zaskarżonej decyzji (jak również na dzień wyrokowania) nie udowodnił wymaganego, co najmniej 25-letniego okresu zatrudnienia na dzień 1 stycznia 1999 roku, jego staż pracy na ten dzień wyniósł 24 lata, 9 miesięcy i 11 dni. Ubezpieczony nie przedłożył bowiem żadnych dowodów potwierdzających wykonywanie przez niego zatrudnienia w innych okresach, niż uwzględnione przez pozwany organ rentowy.

Mając na uwadze, iż poczynione w sprawie ustalenia potwierdziły, iż ubezpieczony nie legitymuje się na dzień 1 stycznia 1999 roku wymaganym 25 - letnim okresem zatrudnienia, Sąd Okręgowy uznał, iż nie było potrzeby dokonywania oceny zasadności zakwestionowanych przez pozwany organ rentowy okresów zatrudnienia w warunkach szczególnych, bowiem wobec braku 25 - letniego okresu ubezpieczenia, ocena ta nie zmieniłaby ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy oddalił odwołanie ubezpieczonego, na podstawie przepisu art. 477 (14) § 1 k.p.c.

Apelację od wyroku wywiódł ubezpieczony zarzucając naruszenie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Skarżący wniósł o ustalenie, że posiada wymagany 25 - letni okres zatrudnienia, w tym 15 - letni okres pracy w warunkach szczególnych, co uprawnia go do otrzymania emerytury.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, iż nie można zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, iż nie wykazał 25-letniego okresu zatrudnienia, w tym 15 lat w warunkach szczególnych, gdyż przeczy temu materiał dowodowy zebrany w sprawie. Przede wszystkim z zeznań ubezpieczonego wynika, że pracował od 13.09.1971 roku do 24.04.1972 roku

w Zakładach (...) w B. w charakterze aparatowego, który to okres

nie został uwzględniony ani przez Sąd, ani wcześniej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, pomimo odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne przez pracodawcę. Poza tym ubezpieczony pracował w tych samych Zakładach (...) np. w latach 21.11.1977 -16.06.1986 i za te okresy dowody opłacania składek zachowały się. Niezrozumiałym dla ubezpieczonego jest fakt zaginięcia dowodów opłacania składek za lata 1971 -1972.

Ubezpieczony zarzucił, iż pomimo samodzielnego występowania przed Sądem nie został w prawidłowy sposób pouczony o możliwości dowodzenia powyższej, istotnej okoliczności w inny sposób niż poprzez złożenie zeznań.

Skarżący wskazał, że kilka lat wcześniej ubiegał się o rentę, a do wniosku złożył zaświadczenia dokumentujące staż pracy, między innymi właśnie za okres od 13.09.1971 r. do 24.04.1972 r. Dokumentów tych brak jest jednak aktualnie w jego aktach ubezpieczeniowych.

Apelujący podniósł, iż 15 - letni staż pracy w warunkach szczególnych wynika wprost ze świadectwa pracy z dnia 17.11.2008 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu między stronami było, czy wnioskodawca spełnia kumulatywne przesłanki warunkujące nabycie prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j. t. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.; dalej: „ustawą o emeryturach i rentach z FUS”).

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn (stosownie do przepisu § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany wiek emerytalny dla kobiet wynosi 55 lat, a dla mężczyzn – 60 lat),

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn).

Ponadto emerytura przysługuje pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy – w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2 art. 184 cytowanej ustawy).

Stosownie natomiast do art. 32 ust. 2 cyt. ustawy dla celów ustalenia uprawnień do emerytury w wieku obniżonym z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których uprawnionym osobom przysługuje prawo do emerytury w wieku obniżonym, ustala się – jak stanowi ust. 4 art. 32 cyt. ustawy - na podstawie przepisów dotychczasowych.

Sąd Najwyższy w uchwale w składzie 7 sędziów z dnia 13 lutego 2002 r.,

(III ZP 30/01, OSNP 2002 nr 10, poz. 243) wskazał jako nadal stosowane "przepisy dotychczasowe" przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Zgodnie z § 4 w/w rozporządzenia pracownik, który wykonywał wymienione w wykazie A prace w szczególnych warunkach nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn,
2. ma wymagany okres zatrudnienia (25 lat), w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W myśl § 2 ust. 1 w/w rozporządzenia - okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu - są okresy, w których praca w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Podkreślenia wymaga, że do ustalenia konkretnych stanowisk, na których wykonywanie pracy uprawnia do emerytury w wieku obniżonym, pomocne są zarządzenia resortowe poszczególnych ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralnych związków spółdzielczych. Jak wskazał Sąd Najwyższy - z faktu, że właściwy minister, kierownik urzędu centralnego, czy centralny związek spółdzielczy, w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, ustalił w podległych i nadzorowanych zakładach pracy, że dane stanowisko pracy jest stanowiskiem pracy w szczególnych warunkach, może płynąć domniemanie faktyczne, że praca na tym stanowisku w istocie wykonywana była w takich warunkach i odwrotnie - brak konkretnego stanowiska pracy w takim wykazie - w kontekście całokształtu ustaleń faktycznych - może stanowić negatywną przesłankę dowodową (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 218/09, LEX nr 590247; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2010 r., II UK 124/10, LEX nr 707404).

Przechodząc do analizy spełnienia przez wnioskodawcę wszystkich warunków ustalenia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach Sąd Apelacyjny wskazuje w pierwszej kolejności, iż na etapie postępowania drugoinstancyjnego pozwany organ rentowy przyznał, iż Z. Ś. legitymuje się 25-letnim okresem składkowym i nieskładkowym - pismo pozwanego z dnia 3.08.2012r. - k. 64 a.s.. Tym samym spełnienie przez ubezpieczonego przedmiotowej przesłanki nie było już sporne między stronami.

W związku z uchyleniem się przez Sąd I instancji od ustalenia, czy skarżący posiada 15 - letni staż zatrudnienia w warunkach szczególnych, koniecznym okazało się natomiast uzupełnienie postępowania dowodowego we wskazanym powyżej zakresie tj. o ocenę spornych między stronami okresów zatrudnienia wnioskodawcy w Zakładach (...) w B. przekształconych w Zakłady (...) S.A.

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, w szczególności w aktach organu rentowego, doprowadziła Sąd Apelacyjny do przekonania, iż Z. Ś. legitymuje się 15 - letnim okresem zatrudnienia w warunkach szczególnych.

Jeżeli chodzi o okres zatrudnienia wnioskodawcy w Zakładach (...) w B. od dnia 7 stycznia 1983 r. do dnia 16 czerwca 1986 r. należy wskazać, iż w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 14 czerwca 2011 r. (k. 5 a.e.) stwierdzono, że w okresie tym ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace

przy bezpośredniej obsłudze stacji sprężarek na stanowisku operatora pomp i sprężarek. Analogiczny zapis znalazł się w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 11 maja 2011

r. (k. 24 a.e.). Bezpośrednia obsługa sprężarek wymieniona została pod poz. 9 Działu XII (Prace różne) wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), jak również w pkt 3 poz. 9 Działu XIV (Prace różne) zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego, który wskazuje na bezpośrednią obsługę sprężarek na stanowisku operatora pomp i sprężarek.

Przechodząc do zatrudnienia skarżącego w Zakładach (...) S.A.

w okresie od dnia 22 września 1987 r. do dnia 22 maja 1989 r. Sąd odwoławczy wskazuje,

że świadectwo pracy w szczególnych warunkach z dnia 2 lutego 2009 r. (k. 7 a.e.), świadectwo pracy z dnia 12 maja 2011 r. (k. 29 a.e.), świadectwo wykonywania prac

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 11 maja 2011 r. (k. 27 a.e.), świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 17 listopada 2008 r. (k. 8 a.r.), jak również wpis w legitymacji ubezpieczeniowej (k. 23 a.s.) określają stanowisko wnioskodawcy jako stanowisko zestawiacza mieszanek.

Świadectwo pracy wystawione

w dniu 2 lutego 2009 r. (koperta - k. 3 a.s.) precyzuje w pkt 8, iż praca na stanowisku zestawiacza mieszanek miała miejsce przy produkcji esterów, alkoholi, aldehydów, ketonów, eterów, tlenków organicznych i chlorowcopochodnych organicznych, produkcji kwasów organicznych i bezwodników kwasów organicznych oraz produkcji soli kwasów organicznych, produkcji i przetwórstwie związków aromatycznych, produkcji płynów hamulcowych i chłodniczych. Taki rodzaj zatrudnienia wymieniony został pod poz. 33 Działu IV (W chemii) wykazu A rozporządzenia z 1983 r. W przepisie pkt 2 poz. 33 Działu IV

(W chemii) zarządzenia resortowego uściślono natomiast, iż pracą w warunkach szczególnych jest praca przy w/w produkcjach na stanowisku zestawiacza mieszanek i roztworów.

Odnosząc się do zatrudnienia Z. Ś. w Zakładach (...) S.A. w okresie od 1 czerwca 1983 r. do 31 grudnia 1998 r. wskazania wymaga,

że w świadectwie pracy w szczególnych warunkach z dnia 2 lutego 2009 r. (k. 7 a.e.), świadectwie pracy z dnia 12 maja 2011 r. (k. 29 a.e.), świadectwie wykonywania prac

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 11 maja 2011 r. (k. 27 a.e.) oraz świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 17 listopada 2008 r. (k. 8 a.r.) stanowisko pracy wnioskodawcy zakwalifikowane zostało jako praca hydraulika. Nadto, z wyjaśnień zakładu pracy z dnia 11 maja 2011 r. (k. 28 a.e.) wynika, iż zatrudnienie ubezpieczonego w latach 1993 – 2002 na stanowisku hydraulika, a następnie w latach 2003 – 2009 na stanowisku montera sieci wodno – kanalizacyjnych wiązało się z wykonywaniem pracy montera – konserwatora sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków – kanalarza. Stanowisko to zostało wymienione pod poz. 1 Działu IX (Gospodarka komunalna) rozporządzenia z 1983 r. – prace w kanałach ściekowych, jak również w pkt 3 poz. 1 Dział IX (Gospodarka komunalna) w/w zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego – prace w kanałach ściekowych – monter – konserwator sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków – kanalarz.

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, iż zarzut pozwanego organu rentowego odnośnie braku zgodności stanowisk pracy zainteresowanego wymienionych w świadectwach pracy ze stanowiskami wskazanymi w zarządzeniu Ministra Przemysłu Chemicznego

i Lekkiego Nr 7 z dnia 7 lipca 1987 r. jest chybiony.

Sumując powyższe okresy zatrudnienia, uznane przez Sąd odwoławczy za okresy pracy w szczególnych warunkach, wynoszące odpowiednio: 3 lata, 5 miesięcy i 11 dni; 1 rok, osiem miesięcy i 1 dzień oraz 5 lat i 7 miesięcy (łącznie 10 lat, 8 miesięcy i 12 dni)

z okresami bezspornymi wynoszącymi 9 lat, 1 miesiąc i 20 dni, nie ulega wątpliwości,

iż Z. Ś. legitymuje się przesłanką ustalenia prawa do emerytury z tytułu pracy

w szczególnych warunkach w postaci przebycia co najmniej 15 – letniego zatrudnienia

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Wobec niekwestionowanego przez ZUS legitymowania się przez Z. Ś. pozostałymi przesłankami koniecznymi do ustalenia jego prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia 30 kwietnia 2011 r. tj. od ukończenia 60 roku życia.